

Звернення до культурологічного підходу як методологічної основи досліджень професійної культури майбутнього фахівця дозволяє виділити три основних аспекти: аксіологічний, технологічний та індивідуально-творчий.

Вивчивши різні підходи до визначення професійної культури, уточнимо її сутність для майбутнього фахівця соціальної сфери. Під професійною культурою фахівця соціальної сфери ми розуміємо інтегративну властивість особистості, що включає в себе сукупність інтелектуальних, духовних, творчих, педагогічних здібностей та складає стиль соціально-педагогічної роботи, сформованих на основі загальної культури, позитивного досвіду, психолого-педагогічних знань, умінь і навичок, отриманих при засвоєнні педагогічних цінностей і створенні технологій з творчим підходом у вирішенні педагогічних завдань, що дозволяють ефективно і якісно здійснювати соціально-педагогічну роботу, спрямовану на сприяння розвитку дітей, підлітків і молоді в різних соціумах.

Висновки і перспективи подальших розвідок у цього напрямку. Таким чином, основою для формування професійної культури майбутнього фахівця є його особистісні якості і його попередня культура, а умовою її цілеспрямованого розвитку – удосконалення процесу професійної підготовки майбутніх фахівців.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Азаров Ю. П. Искусство воспитывать : книга для учителя / Азаров Ю. П. – 2-е изд., испр. и доп. - М. : Просвещение, 1985. - 448 с.
2. Бранский В. Социальная синергетика и акмеология. Теория самоорганизации индивидуума и социума в свете концепции синергетического историзма / В. Бранский, С. Пожарский. – 2-е изд. испр. и доп. - СПб. : Питер, 2002. - 180 с.
3. Диденко В. Введение в педагогическую профессию : учеб. пособ. для студ. пед. учеб. заведений / Диденко В. – Смоленск : [б. и.], 1999. - 198 с.
4. Дубасенюк О. Методика формування професійної умілості майбутніх вчителів / О. Дубасенюк // Шлях освіти. - 1998. - № 3. - С. 37-41.
5. Исаев И. Теория и практика формирования профессионально-педагогической культуры преподавателя высшей школы / Исаев И. ; Московск. пед. гос ун-т ; Белгородск. гос. пед. ин-т. – М.-Белгород : [б. и.], 1993. – 219 с.
6. Кремень В. Антропоцентрична парадигма сучасної філософії освіти / В. Кремень // Наук. вісник каф. ЮНЕСКО КДЛУ (ЛІНГВАПАКС – VIII). Філософія, педагогіка і психологія в антропоцентричних парадигмах : зб. наук. ст. – К. : Вид. центр КДЛУ, 2000. - Вип. 3. - С. 55-62.
7. Семиченко В. Від базових ознак педагогічної діяльності - до бази педагогічних технологій / В. Семиченко // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. - 2001. - Вип. 1. - С. 96-107.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Спіріна Тетяна Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти (Інститут психології та соціальної педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка).

Лях Тетяна Леонідівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти (Інститут психології та соціальної педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка).

Алла МАКАРЕНКО (Київ, Україна)

ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ ПІД ЧАС ВИРОБНИЧОЇ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ ЯК УМОВА ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Розкрито аспекти професійного становлення під час виробничої технологічної практики як умова особистісного розвитку майбутніх учителів технологій, зміст програми виробничої практики, самостійної роботи студентів, індивідуальних завдань, представлено розрахунок рейтингових балів за видами контролю.

Ключові слова: зв'язок теорії з практикою, технологічна практика з деревообробки, бази проведення практики, змістовий модуль, самостійна робота, індивідуальні завдання, вид діяльності, професійне становлення.

The article reveals the aspects of professional development during practical technological training as a condition of future technology teachers' personal development; the content of training practice program, students' independent work, individual tasks, calculation of rating points according to the types of control.

Keywords: communication theory and practice, technological practice of woodworking, base of practice, content module, independent work, individual tasks, activity, professional development.

Постановка проблеми. Одним з дидактичних принципів освітньої підготовки майбутніх вчителів технологій є принцип зв'язку теорії з практикою, який полягає в їх гармонійному поєднанні зі складним світом виробничих технологій. З усіх відомих форм навчального процесу найбільшу практичну спрямованість мають лабораторно-практичні заняття, а також практика студентів: навчальна, навчально-виробнича, технологічна та інші її види. Важливо, щоб вона проводилась в умовах професійної діяльності під організаційно-методичним керівництвом викладачів та спеціалістів з даного фаху. Виробнича технологічна практика, як форма навчального процесу, реалізує принцип зв'язку теорії з практикою та принцип єдності навчання і самонавчання, виховання і самовиховання, розвитку і саморозвитку. Професійне становлення під час виробничої технологічної практики реалізується за умов розробки навчально-методичного комплексу практики та паритетної співпраці всіх учасників навчального процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Організація виробничої практики, як свідчить проведене нами опрацювання наукових джерел та літератури, є актуальною науково-педагогічною проблемою, а саме: теоретичні основи здійснення виробничої практики представлено в монографічних виданнях та методичних посібниках українських і російських учених С. Батишева, Г. Грецької, В. Панкратової, В. Скакуна, В. Сурікова, О. Титова, І. Труханова, М. Шамкова; організаційно-методичні питання щодо проведення виробничої практики відображено у працях М. Макієнка, О. Молчанова, Л. Сушенцевої, А. Щепотіна; діяльність майстра виробничого навчання у ході практичного навчання аналізувалась І. Васильєвим, Г. Грецькою, Т. Дев'ятьяровою, В. Панкратовою, І. Трухановим, М. Шамковим; система контролю виробничої практики знайшла відбиття в роботах Ю. Белова, М. Горяїнова, М. Колесника, З. Рогушиної, О. Соколова; виховання учнів під час професійно-практичної підготовки частково висвітлено в працях М. Будникова, М. Дьяченко, С. Золотухіної, Ф. Каримова, Н. Ничкало, В. Федцова, О. Щербак.

Окремі аспекти організації виробничої практики в історико-педагогічному плані були розглянуті в монографіях виданнях та дисертаційних дослідженнях багатьох учених: С. Батишева, О. Булгакова, Н. Глазунової, Н. Деєвої, О. Коханко, Н. Ничкало, В. Олейника, Є. Осовського, Н. Падуна, М. Пузанова, М. Соловійова, О. Хромової, О. Щербак. Дані наукові праці у своєму змісті розкривають важливість виробничої практики в системі професійної підготовки, обґрунтовують особливе значення загальнопедагогічного принципу взаємозв'язку теорії та практики у забезпеченні та формуванні міцних знань і якісних практичних умінь в учнів професійно-технічних училищ та шляхи реалізації даного принципу у процесі професійного навчання.

Важливого значення, при дослідженні взаємозв'язку теорії та практики, набула діяльність А. С. Макаренка, який урізноманітнив та удосконалив свій педагогічний досвід новою методикою виховання. Він один з перших, хто у педагогічній літературі наголосив на тому, що між теорією і практикою є тісний взаємозв'язок. А.С. Макаренко дійшов висновку: "Практика неможлива без теорії, теорія неможлива без практики" [2: 395]. Однак, питання методики організації виробничої технологічної практики майбутніх учителів залишається поза увагою вчених-педагогів.

Мета написання статті полягає в розкритті аспектів професійного становлення під час виробничої технологічної практики як умова особистісного розвитку майбутніх учителів технологій.

Виклад основного матеріалу. Технологічна практика з деревообробки проводиться на основі прямого договору, укладеного між навчальним закладом та виробничими об'єднаннями, підприємствами міста, де знаходиться вищий навчальний заклад або за адресою проживання студента (для заочної форми навчання). Такі підприємства (заводи, меблеві фабрики, деревообробні комбінати та інші підприємства будь-якої форми власності, які спеціалізуються на виробництві виробів з деревини та деревинних матеріалів) забезпечені сучасним виробничим технічним обладнанням, комп'ютерною технікою й електронними вимірювальними приладами та відповідають вимогам програми практики [1: 41]. Насьогодні, базами проведення технологічної практики є ЗАТ «Фанплит» (м. Київ, Договір № 2009. ПТО.005) та ряд приватних деревообробних підприємств міста (бази практики можуть змінюватись відповідно до укладених строкових договорів з підприємствами), які допомагають результативно поєднувати теорію з набуттям практичних навичок.

Професійне становлення студента під час виробничої технологічної практики відбувається якщо: всю роботу на виробництві він виконує самостійно під керівництвом керівника практики

[3: 44-46]; набуває уміння планувати та організовувати самостійну роботу, зберігаючи логічно-змістовий зв'язок; працює продуктивно, самостійно визначає цілі та розробляє способи діяльності, реалізує їх практично, оцінює ступінь досягнення цілей, вносить корекційні дії, спрямовані на повне досягнення цих цілей.

Нами опрацьовано, проаналізовано існуючі програми виробничої практики [1; 3; 4] та розроблено програму технологічної практики з деревообробки, яка включає такі модулі та теми:

Змістовий модуль 1. Структура та організація виробництва

Тема 1. Оформлення на практику, знайомство з структурою та організацією виробництва, його місцем розміщення та значенням для регіону; структурою управління підприємством. Інструктаж з техніки безпеки та промсанітарного мінімуму праці.

Тема 2. Ознайомлення з постачанням підприємства сировиною та її зберіганням, основними технологічними процесами та устаткуванням, організацією робіт по енергозбереженню на підприємстві.

Тема 3. Ознайомлення із роботою в заготівельних цехах. Механічна обробка деревини та виробництво пиломатеріалів.

Тема 4. Ознайомлення із роботою в заготівельних цехах. Обробка пиломатеріалів. Професії.

Змістовий модуль 2. Робота в цехах

Тема 5. Технологія виробництва фанери. Сировина, технологічні процеси виробництва. Сортамент продукції.

Тема 6. Технологія виробництва шпону. Сировина, технологічні процеси виробництва. Сортамент продукції.

Тема 7. Технологія виробництва ДВП. Сировина, технологічні процеси виробництва. Сортамент продукції.

Тема 8. Ознайомлення з організацією обслуговування споживачів та робота в торгівельному залі складу.

Самостійна робота студентів базується на опрацюванні таких тем: Знайомство з історією підприємства. Структура підприємства. Ознайомлення з основними техніко-економічними показниками роботи підприємства. Вивчення і аналіз систем постачання підприємства. Вивчення і аналіз систем виробництва продукції. Вивчення і аналіз систем обслуговування підприємства. Вивчення і аналіз устаткування, елементів і конструкцій підприємства. Ознайомлення з основними видами продукції та технічними умовами деревообробних підприємств. Ознайомлення з технологією спеціальних деревообробних виробництв. Складання професіограми професії «помічник верстатника або оператора». Складання професіограми професії «робітник на операціях складання». Складання професіограми професії «помічник сортувальника або контролера». Складання професіограми професії «робітник на операціях опорядження». Оформлення звіту та його захист.

Індивідуальні завдання видаються студентам для закріплення на практиці отриманих у вищому навчальному закладі теоретичних і практичних знань та вмінь обробки деревини. Керівник практики від вищого освітнього навчального закладу може запропонувати такі види індивідуальних завдань: підбір дидактичного матеріалу для майбутньої педагогічної діяльності (виконання технологічних процесів виготовлення деталі чи виробу на промисловому обладнанні; фото цехів, устаткування та робочих місць на підприємстві; перезнімання технологічної послідовності виготовлення виробів). Контроль за проведенням технологічної практики здійснюється керівником практики від вищого освітнього навчального закладу та підприємства одночасно. Метою його є виявлення і усунення недоліків і надання практичної допомоги студентам під час виконання програми практики.

Керівник практики від підприємства може запропонувати такі види індивідуальних завдань, тематика яких полягає в поглибленому вивченні основ виробництва деревинних матеріалів: Лісосировинна для виробництва фанери. Технологія виробництва фанери сирим гарячим способом склеювання. Технологія виробництва фанери сухим гарячим способом. Технологія виробництва фанери з використанням карбамідних смол. Технологія виробництва реєчної столярної плити. Технологія виготовлення гнукотесених деталей. Асортимент фанерної продукції. Автоматичні технологічні комплекси для функціонального системного контролю і управління виробничими процесами. Застосування автоматичного та напівавтоматичного обладнання при виготовленні продукції. Технологія виробництва деревноволокнистих плит марки ПСТ (MENDE-MDF) сухого безперервного способу виробництва на базі устаткування і за технологією фірми "Бізон-Верке" (Німеччина). Оздоблення фанери.

Основними показниками для оцінювання роботи студента на практиці є: виконання календарного плану практики; результати виконання індивідуальних завдань; навчальна і трудова дисципліна під час проходження практики; якість звіту студента.

Питання, які висвітлюються у звіті про виконання програми практики: коротка характеристика підприємства (історія розвитку деревообробного виробництва, призначення та форма власності підприємства); характеристика матеріально-технічної бази деревообробного підприємства; характеристика виробничих процесів та технологічних ліній підприємства; змісту практичної діяльності в цехах; результати виконання індивідуального завдання; висновки і пропозиції.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного та підсумкового контролю

№ з/п	Вид діяльності	Коефіцієнт (вартість) виду	Кількість робіт виду	Максимальний результат
1.	Виконання календарного плану практики	1	10	10
2.	Результати виконання індивідуальних завдань	1-3	10	30
3.	Навчальна дисципліна під час проходження практики	1-12	2	24
4.	Трудова дисципліна під час проходження практики	1-2	8	16
5.	Звіт студента	1-2	1	2
6.	Оформлення щоденника	1-12	1	12
	Рубіжний рейтинговий бал			100
	<i>Диференційований залік</i>	1-100	1	100
	Підсумковий рейтинговий бал			100

Оцінювання вказаних видів діяльності сприяє заохоченню студентів до: систематизації і поглиблення знань з усіх розділів програми практики; використання наукової термінології, стилістично грамотного, логічного правильного викладу відповіді на запитання з обґрунтованими висновками; бездоганного володіння інструментарієм технічних дисциплін, ефективного використання його в постановці і вирішенні наукових і професійних завдань; самостійного і творчого вирішення проблем в нестандартних виробничих ситуаціях; чіткого і методично доцільного визначення мети і завдань виробничої діяльності з урахуванням галузевих особливостей; засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої навчальною програмою практики; повного виконання індивідуального завдання; високого рівня культури виконання завдань; оформлення звіту і щоденника у відповідності до вимог програми практики.

Висновки. У формуванні особистості майбутнього вчителя технологій надзвичайно важливого значення самостійних кроків у напрямі саморозвитку, самовдосконалення, професійного становлення набуває орієнтація на забезпечення єдності зовнішніх впливів і саморуху, самонавчання, самовиховання. Такий підхід до особистісного розвитку під час виробничої технологічної практики на деревообробних підприємствах сприяє сумлінному ставленню студентів до поставлених перед ними завдань, підготовці студентів до усвідомленого і поглибленого практичного вивчення навчальних дисциплін за обраними спеціалізація ми, а отже, професійного становлення як майбутнього вчителя технологій. Подальші наші дослідження спрямовані на формування методичних рекомендацій до самостійної роботи студентів під час виробничої технологічної практики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гуменюк Т. Б. Програми і методичні рекомендації до проведення технологічної практики для вищих навчальних закладів напряму підготовки 010103 «Технологічна освіта». / Т. Б. Гуменюк, А. І. Макаренко // – К. : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 64 с.
2. Макаренко А. С. Педагоги пожимают плечами : [Пед. соч.] / Антон Семенович Макаренко. – М : 1957. – т. 2. – 496 с.
3. Наскрізна програма практики студентів напряму підготовки – 0101 Педагогічна освіта спеціальності – 6.010103, 7.010103, 8.010103 Технологічна освіта. Укладачі: А. І. Батрак, Т. Б. Гуменюк, Г. С. Зікій та ін. Збірник наскрізних програм практик студентів за спеціальностями університету / редкол.: В. П. Андрущенко, В. П. Бех, Г. І. Волинка та ін.; МОН, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 489 с.
4. Технологія: освітньо-професійний комплекс (частина II): галузь знань 0101 – Педагогічна освіта, напрям підготовки 010103 – Технологічна освіта, освітньо-кваліфікаційний рівень – 6.010103 «Бакалавр педагогічної освіти»: Посібник / Упоряд.: М.С. Корець, Т.Б. Гуменюк, А.І. Макаренко, О.П. Гнеденко / За ред. доктора пед. наук, проф. М.С. Корця. – К. : НПУ, 2010. – 400 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Макарєнко Алла Ігорівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальнотехнічних дисциплін Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Valeriy MYTSENKO (Kirovohrad, Ukraine)

APPLICATION OF MULTIMEDIA IN THE PROCESS OF FORMING FUTURE SPECIALISTS' PROFESSIONAL SKILLS

В статті розглянуто використання мультимедійних технологій у навчальному процесі. Представлені основні види використання комп'ютерних та мультимедійних технологій в освітньому середовищі та наведено класифікацію інформаційних технологій навчання згідно дидактичної спрямованості.

Ключові слова: мультимедійні технології, інформаційне суспільство, системи програмованого навчання, інтелектуальні навчальні системи.

The article discloses the usage of multimedia technologies in the process of teaching and learning. The main ways of computer-based and multimedia technologies in educational environment were presented. The classification of information technologies according to the didactic direction was offered.

Key words: multimedia technologies, information society, systems of programmed instruction, intelligent tutoring systems.

The development of science and technology, the expansion of production and high-tech industries determine the growth of information in various fields of knowledge.

The volume of information doubles every 15 years, which requires a more complex usage of specific information technology. This makes us look for the way to become a new Ukrainian "information society", that is, the one where objects and work results of most of working population are the information and knowledge. The society with powerful development of information technology, communications technology, integrated communication systems, information networks with highly sophisticated features and diverse service. The application of advanced information technology and information techniques leads to radical changes in the socio-economic aspects of the society. There is a growth of conditions for enhanced and effective use of information resources – the most important strategic factor of development. This application allows saving other resources such as raw materials, energy, equipment, human resources, social time, etc. IT and machines play a critical role in the information exchange among people, in compiling and distribution of information, in the process of intellectualization of society and in the development of its education and culture.

The rapid growth of information has led to controversy: various kinds of information have increased and cover most of different needs, but at the same time there is huge circulation of redundant information. We accumulated huge information capacity but people can not use it at their most because of the physical and technical constraints. The introduction of automated information processing tools can cope with these contradictions.

As a result of the process of informatization there appears information society. This concept was formulated in the late 60's – early 70-ies of XX century by Y. Hayashi [4: 4]. The information society is defined as a society in which the process of computerization provides people with access to reliable information, saves them from routine work, provides a high level of automation. In this case, the product becomes more "information capacious" (it will keep a higher share of innovation, design,